

167. Uitleg van overeenkomsten sinds *Lundiform/Mexx*

MR. DR. P.S. BAKKER

Deze bijdrage beoogt een overzicht te geven van de tien belangrijkste, op privaatrechtelijk terrein door de Hoge Raad gewezen uitspraken over contractsuitleg sinds het in 2013 gewezen, belangrijke arrest *Lundiform/Mexx* (HR 5 april 2013, NJ 2013, 214; «JOR» 2013/198 (m.nt. P.S. Bakker). Het gegeven overzicht maakt duidelijk dat *Lundiform/Mexx* geen eendagsvlieg is gebleken: waar dit zinvol en mogelijk was, heeft de Hoge Raad ook in nadien gewezen arresten duidelijk gemaakt dat het ook in commerciële contractsrelaties overkort aankomt op de redelijke verwachtingen van partijen over en weer.

1. Inleiding

1.1 Introductie

Contractsuitleg is in de eerste plaats een taak van de partijen bij de overeenkomst. Het zijn de contractspartijen zelf die, om tot een zinvolle uitvoering van het overeengekomene te kunnen komen, dikwijls door uitleg daarvan moeten vaststellen, welke rechten en verplichtingen zij jegens elkaar hebben bedongen respectievelijk op zich hebben genomen. Uitleg van de overeenkomst en uitvoering daarvan liggen daarmee in elkaars verlengde. Eerst indien partijen een (onoverbrugbaar) verschil van inzicht hebben met betrekking tot de vraag, welke rechten en verplichtingen voor hen uit de tussen hen geldende overeenkomst voortvloeien, komt uitleg daarvan door de burgerlijke rechter in beeld.¹ De rechter zal dan moeten vaststellen of, zoals een der partijen stelt, een contractuele regel met een bepaalde strekking en reikwijdte is overeengekomen respectievelijk of het voor hem liggende geval onder de werking van de litigieuze contractuele bepaling kan worden gebracht.² Doel van contractsuitleg *in civilibus* is het vaststellen van de privaatrechtelijke rechtsgevolgen van het overeengekomene, oftewel het vaststellen welke contractuele rechten en verplichtingen partijen ten opzichte van elkaar hebben.³

1.2 De 'meta-regel' van *DSM/Fox*

Het arrest *DSM/Fox* (HR 20 februari 2004, NJ 2005, 493, m.nt. C.E. du Perron) leert dat de rechter die zich voor de taak gesteld ziet een overeenkomst uit te leggen, beslissende betekenis moet toekennen aan 'alle omstandigheden van het concrete geval, gewaardeerd naar hetgeen de maatstaven van redelijkheid en billijkheid meebrengen'. Deze inmiddels vertrouwde passage uit genoemd arrest behelst, om met annotator Du Perron te spreken, een 'meta-regel', die aldus moet worden begrepen dat, alvorens kan worden besloten welke uitlegmaatstaf (*Haviltex*, cao-norm of een tussenliggende variant) in een concreet geval op een contract moet worden toegepast, eerst – aan de hand van de redelijkheid en billijkheid – een normatieve waardering van de omstandigheden van het geval in relatie tot het contract dient plaats te vinden. Uitkomst van genoemde normatieve waardering van de omstandigheden van het geval (de context) rondom het contract zal gewoonlijk (dat wil zeggen: bij 'doorsnee' contracten tussen twee partijen) zijn dat de beschikbare context rondom het contract (precontractuele omstandigheden, maar ook eventueel aanwezige relevante omstandigheden ten tijde van de uitvoering van een contract)⁴ in zijn volle gewicht moet worden meegewogen bij de uitleg van het overeengekomene. Deze contextueel bepaalde uitleg vindt sinds jaar en dag plaats aan de hand van de (overbekende) *Haviltex*-maatstaf.⁵ Normatieve

1 Zie daarover nader P.S. Bakker, *Rechtsgemeenschapsconforme uitleg*, Preadvies CJV, Zutphen: Paris 2015, p. 7 e.v., in het bijzonder p. 19-24.

2 Vgl. S. Vogenauer, *Interpretation of Contracts: Concluding Comparative Observations*, in: Andrew Burrows and Edwin Peel (eds.), *Contract Terms*, Oxford: Oxford University Press 2007, als te vinden op: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=984074: "Thus, contractual interpretation can be said to be concerned with determining whether a given set of facts falls within the scope of a particular contractual term and therefore triggers the legal consequences or effects spelt out in that term."

3 Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-III 2014/362. M.W. Hesselink, *De redelijkheid en billijkheid in het Europese privaatrecht* (diss. Utrecht), Deventer:

Kluwer 1999, p. 132 e.v., spreekt van de vaststelling van de autonome verplichtingen tussen partijen. Zie ook J.A.I. Wendt, 'Normatieve uitleg: de constructie van een rechtsverhouding', *Contracteren* 2011/4, p. 132, die spreekt van het vaststellen van de wederzijdse rechten en verplichtingen van partijen.

4 HR 12 oktober 2012, NJ 2012, 589.

5 "De vraag hoe in een schriftelijk contract de verhouding van pp. is geregeld en of dit contract een leemte laat die moet worden aangevuld, kan niet worden beantwoord op grond van alleen maar een zuiver taalkundige uitleg van de bepalingen van dat contract. Voor de beantwoording van die

